

BİRİNCİ HAÇLI SEFERİ'NİN BİR GÖRGÜ TANIĞI: RAIMUNDUS AGUILERS

*Birsel KÜÇÜKSİPAHİOĞLU**

ÖZET

Birinci Haçlı Seferi'nin en önemli tarihçilerinden biri olan Raimundus Aguilers, Toulouse kontu Raymond St. Gilles'in ordu vaiziydi ve kontun yanında Birinci Haçlı Seferi'ne iştirak etmişti. Eserinin adı Historia Francorum qui Ceperunt Iherusalem'dir.

Raimundus Aguilers eserinde kendisinden Le Puy canonu olarak bahsetmekte ve bu eserini Viviers piskoposuna bilgi vermek için yazdığını belirtmektedir. Ayrıca Haçlı Seferi'nin tenkitlerini azaltabilmek ve Tanrı'nın yüceliğini göstermek için kaleme aldığını da söylemektedir.

Yazar, eserini meydana getirirken kendi notlarından, kişisel tecrübelerinden ve diğer haçlı tarihlerinden yararlanmıştı. Kendisinden sonra gelen tarihçilerde onun eserinden istifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Toulouse, Birinci Haçlı Seferi, Raimundus Aguilers, Historia Francorum qui Ceperunt Iherusalem, Le Puy.

1096-1099 yılları arasında gerçekleşen Birinci Haçlı Seferi'ne katılan beş ordudan birini ve en büyüğünü Güney-Fransa asillerinden Toulouse kontu Raymond de St.Gilles¹'in kumanda ettiği ordu oluşturmaktaydı. Birinci Haçlı

* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı.

¹ Raymond de St. Gilles, Fransa'nın Languedoc bölgesinde yaşayan feodal bir aileye mensup olup, 1041 veya 1042 yılında dünyaya geldi. Ağabeyi IV. Guillaume'un ölümünden sonra, 1093-1094 yılları arasında Toulouse Kontluğu'na hâkim oldu. Papa II. Urbanus'un 18-28 Kasım 1095 tarihleri arasında gerçekleştirdiği Clermont Konsili'ne gönderdiği elçileri vasıtasıyla haç kabul etti. 1096 yılı Ekim ayında Haçlı Seferi hazırlıklarını tamamladı ve büyük bir törenle, artık hayatının geri kalan günlerini kutsal topraklarda geçireceğini ilan etti. Eşi Elvira ve Le Puy piskoposu Adhemar'ın da eşlik ettiği, çok sayıda asil, yüksek rütbeli kişiler ve din adamlarından oluşan yaklaşık 100.000 kişilik ordusu ile birlikte Haçlı Seferine katıldı. Bkz., J.H-L.L. Hill, *Raymond IV de Saint-Gilles (ou 1042)-1105*, Toulouse, 1959, s. 3, 29-31, 34; Moline de Saint-Yon, *Histoire des Comtes de Toulouse*, Paris, ty, C. II, s. 1 vdd; Birsel Küçüksipahioğlu, *Trablus Haçlı Kontluğu Tarihi (1109-1187)* (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2003, s. 6 vdd.

Seferi'nin görgü tanıkları tarafından kaleme alınmış üç Lâtin kroniğinden² birinin yazarı olan Raimundus Aguilers (İngilizce'de Raimund of Aguilers, Fransızca'da Raimond d'Agile, Almanca'da Raimund von Aguilers) bu orduda kontun ordu vaizi olarak yer almıştı. Hayatı hakkında çok fazla bilgi bulunmayan Raimundus Aguilers, *Historia Francorum qui Ceperunt Iherusalem*³ isimindeki eserinde kendisinden Le Puy canon'u olarak bahsetmekte ve bu çalışmasını tanınmamış bir şövalye olan Balazun'lu Pons⁴ ile birlikte kaleme aldıklarını belirtmektedir. Çalışmanın gayesini Viviers⁵ piskoposuna bilgi vermek, Tanrı'nın yüceliğini göstermek ve Toulouse kontu Raymond'un faaliyetlerini anlatmak olduğunu ifade eden Raimundus, her ne kadar eserinde görmesek de Haçlı Seferi tenkitlerini yatıştırmak amacı taşıdığına da ileri sürmektedir.

Yazar, eserinde yaşadığı olayları başlıklar halinde anlatmaya çalışmış ve ne yazık ki Raymond de St.Gilles'in kumandası altında Toulouse'dan yola çıkan ordunun ilerleyişini buradan değil de Dalmaçya topraklarından itibaren aktarmaya başlamıştır. Bununla birlikte, ordunun yol güzergâhını Dalmaçya'dan itibaren teferruatlı olarak vermesi bile esere olan rağbeti artırmaktadır. Raimundus Aguilers, Dalmaçya topraklarını "*Sclovania*" olarak adlandırmakta, ıssız ve dağlık arazi şeklinde tasvir ettiği bu bölgenin insanlarını kendileri ile

² Kroniklerden biri, müellifi meçhul, fakat kullandığı ifadelerle Güney-İtalya Normanlarının reisi Bohemund'un ordusunda olduğunu belli eden bir asker tarafından kaleme alınmış olan *Gesta Francorum et-Aliorum Hierosolimitanorum (Recueil des Historiens des Croisades. Historiens occidentaux (RHC. occ.))* III, s. 119-163, Yay ve Fr. Çev. L. Bréhier, *Histoire Anonyme de la première Croisade, Classiques de l'Histoire de France*, IV, Paris, 1924. İng. Çev. Rosalind Hill, *The Deeds of the Franks and the other Pilgrims to Jerusalem*, Oxford, 1979) isimli eserdir. Diğer kronik ise Clermont Konsili'ne katılan din adamlarından olup, Papa II. Urbanus'un konuşmalarından etkilenecek haçı kabul eden Fulcherius Carnotensis'e aittir. Fulcherius, *Gesta Francorum Iherusalem peregrinantium (RHC. occ., III, s. 311-485. İng. Çev. M.E. Mc Ginty, Fulcher of Chartres. Chronicle of the first crusade (I. Kitap)*, Oxford, 1941. R. Ryan, *Fulcher of Chartres. A History of the Expedition to Jerusalem 1095-1127*, Knoxville, 1969) adlı eserini üç ayrı redaksiyonda kaleme almıştır. Bu yazar hakkında geniş bilgi için *Bkz.*, Mukadder Yıldız, *Fulcherius Carnotensis. Birinci Haçlı Seferi Vakayinamesi (Fulcheri Carnotensis Historia Hierosolymitana)*, I. Kitap, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1999; Ebru Altan, "Birinci Haçlı Seferi'nin Bir Görgü Tanığı: Fulcherius Carnotensis", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi. Prof. Dr. İsmet Miroğlu Hatıra Sayısı*, İstanbul, 2002, No: 37, s. 45-49.

³ Raimundus Aguilers, *Historia Francorum qui Ceperunt Iherusalem, RHC. occ., III, s. 231-309. İng. Çev. J.H-L.L.Hill, Raymond d'Aguilers*, Philadelphia, 1968.

Raimundus Aguilers'in eserinin esas metni kayıptır, 7 tam veya tamama yakın metinden en eski iki metin XII. yüzyıl ortalarına aittir. Raimundus'un eseri 1866 yılında RHC.occ'de yayımlanmıştır. J.H ve L.L. Hill tarafından yapılan bu İngilizce tercüme Saint Victor Codex'i MS Latin 14.378 olarak bilinen ve Paris Bibliothèque Nationale'de bulunan metinden gerçekleştirilmiştir.

⁴ Bu şahıs Arka Savaşı'nda öldüğünden eser Raimundus Aguilers tarafından tamamlanmıştır.

⁵ Viviers, Le Puy ile Chaise Dieu'nün güney-doğusunda bir yerdir. Birinci Haçlı Seferi esnasındaki piskoposunun Leger olduğu söylenmektedir. *Bkz.*, J.H-L.L. Hill, *Raymond d'Aguilers*, s. 15, not 3.

alışveriş yapmadıkları, rehber temininde bulunmadıkları ve en önemlisi de ordunun gerisinde kalmış yaşlı, sakat ve hasta haçlıları öldürdükleri için barbar olarak görmekte ve onları cahillikle suçlamaktadır. Bu topraklardaki zorlu yolculukları sırasında kont Raymond de St.Gilles'in kahramanlıklarına değinen yazar kontun kendilerini hep koruduğunu belirterek ona duyduğu minneti belli etmeye çalışır. Bizans imparatorluk arazisi olan Dyrrhakhion (Drač veya Durazzo)'a gelmeleri⁶ Raimundus Aguilers için çok anlam ifade eder. Çünkü o Bizans imparatoru Aleksios Komnenos (1081-1118) ve adamlarını dost, hıristiyan kardeş ve müttefik olarak görmeye kendini inandırmıştır ve bundan dolayı da her şeyin iyi gideceğini düşünmektedir. Fakat Bizanslılar tarafından burada saldırıya uğramaları yazar için beklenmedik bir yıkım olacak ve bu andan itibaren imparator Aleksios'un nezdinde bütün Bizanslılardan ettiği nefreti haykırmaya başlayacaktır. Artık Raimundus Aguilers için Aleksios entrikacı ve aşağılık bir haindir ve bu husumet hemen hemen eserin her pasajında karşımıza çıkmaktadır. Kont Raymond de St.Gilles'in geldiğini haber vermek için daha önceden İstanbul'a gönderdiği elçilerinin imparatorluk elçileri ile birlikte Tekirdağ'a gelmelerini ve imparatorun iyi niyetli haberler getirmelerini küçümsemesi, bunları pembe sözler olarak nitelendirmesi ve Raymond'un elçilerine Aleksios'un rüşvet verdiğini ifade etmesi hep bu düşmanlığı gösterir. Yine İznik'in haçlılar tarafından 6 hafta kuşatılmasından sonra 19 Haziran 1097 tarihinde Türkler tarafından Bizans'a teslim edilmesi⁷ sonucu Aleksios'un haçlılara karşı vefasız ve nankör davrandığını, bu yüzden yaşadığı müddetçe bütün hıristiyan dünyasının onu aşağılayacağını ve ihanet eden biri olarak görececeklerini belirtmesi de hep bu nefretin sonucudur. Çünkü Aleksios, Raimundus Aguilers'e göre İznik alınmadan önce haçlılara altın, gümüş ve değerli eşyalar vereceğine, şehirde bir Lâtin manastırı ve bir darülaceze kuracağına dair söz vermiş ancak bu sözünü tutmamıştır.

⁶ Raymond de St. Gilles ordusu ile birlikte 1097 yılı Şubat ayı başlarında Bizans imparatorluğu'na ait olan Dyrrhakhion geldi. *Bkz.* Heinrich Hagenmeyer, "Chronologie de la Première Croisade, 1094-1100", *ROL*, 2 bsk, Bruxelles, 1964, C. VI, s. 270 (117).

⁷ Türkiye Selçuklu Sultanı I.Kılıç Arslan'a ait olan İznik şehri haçlılar tarafından 14 Mayıs 1097 günü kuşatıldı. Bu esnada Kılıç Arslan, Ermeni Gabriel'in elindeki Malatya'yı almak için Doğu'ya gitmiş olduğundan şehirde bulunmamaktaydı. Kılıç Arslan durumu öğrendiği zaman ordusunun bir kısmını önden gönderdi, kendisi de kuşatmayı kaldırarak İznik'e doğru yola çıktı. Sultan Mayıs ayı sonlarına doğru başkentine gelebildi. Şehre girişi sağlayabilmek için güney surları ötünde mevziilenmiş olan kont Raymond de St. Gilles'in birliklerine saldırdı fakat başarılı olamadı ve geri çekilmek zorunda kaldı. İznik'teki Türk garnizonu Kılıç Arslan'dan yardım alma ümidini kesince, haçlıların hücumla şehri almasına imkân vermemek için, kuşatmanın başından beri kendilerine mektuplar göndererek anlaşmaya çalışan Bizans kumandanı Manuel Butumites ile görüşmeye karar verdi. Bu görüşme sonunda Türkler şehri Bizans'a teslim ettiler. Geniş bilgi için *Bkz.*, Işın Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı I. Kılıç Arslan*, TTK Yayınları, Ankara, 1996, s. 24 vd; Aynı Yazar, *Haçlı Seferleri*, İstanbul, 1997, s. 29 vd; Aynı Yazar, "İznik'in Haçlılar Tarafından Kuşatılması (6 Mayıs-19 Haziran 1097)", *İznik Eğitim ve Öğretim Vakfı 1.Ululararası İznik Sempozyumu (1-4 Kasım 2000)*, İznik, 2000, s. 121-130.

Aslında Raimundus Aguilers bu ifadelerle, Avrupalıların Doğu hristiyanları özellikle de Bizans için ta başından beri hissettikleri duyguları aksettirmektedir. Bu başlı başına onun fikri değildir. Çünkü, Avrupa Haçlı Seferleri'nin başından beri sadece müslümanların elinden Kudüs'ü almak için değil, aynı zamanda İstanbul'u ele geçirerek Bizans'a son verme gayesini de gütmüştür. 1097, 1101, 1147, 1189 seferleri hep bu amaca hizmet etmişlerdir. Avrupa'nın Bizans'a duyduğu kin, Bizanslı tarihçilerin (Anna Komnene, Ioannes Kinnamos, Niketas Khoniates)⁸ eserlerinde de yer almıştır. Raimundus Aguilers'in Bizans'a olan düşmanca tavrı ve ön yargısı Bizanslıları haksız gibi gösterse de aslında haçlıların da masum olmadıkları, geçtikleri yerlerde akla hayale gelmedik zulümler yaptıkları ve etrafa saldırdıklarını söylemek hiç de haksızlık olmayacaktır.

Yazar, haçlıların Antakya'da yaşadığı olaylardan bahsederken ilk başlardaki rahatlıklarına değinir ve kendince huzur içinde, her türlü sıkıntıdan uzak bir hayat yaşadıklarından bahseder. Ancak bu refah dolu günlerin yerini birdenbire zor ve sıkıntılı günlerin aldığını, çok bol buldukları erzakı sorumsuzca bitirdiklerinden kıtlık görüldüğünü söyler. Bu sıralarda yaşanan bir depremde her şeyi olumsuz yönde etkilediğini anlatır. Bir din adamı olduğu için yaşanan bu olumsuzlukları Tanrı'nın bir cezası olarak görmekte ancak buna rağmen insanların hiç ders almadığını ve ahlaki bakımdan düşük, kendilerini içkiye, kumara vermiş olarak çılgınca yaşamaya devam ettiklerini hayıflanarak ifade etmeye çalışmaktadır. Daha önceki bölümlerde değindiği bir noktayı Türklerin savaş düzenlerini ve taktiklerini burada da ele alır; bununla birlikte diğer haçlı tarihçilerinde de gördüğümüz gibi Türkleri eleştirmekten geri kalmaz ve onların başına gelen her felaketi Tanrı'nın adaletine bağlayarak kutsal

⁸ Anna Komnene, *Alexiad*, Yay. ve Fr. Çev. B. Leib, *Anne Comnène. Alexiade, Règne de l'empereur Alexis I Comnène (1081-1118)*, 3 c, Paris 1937-45. İng. Çev. E.R.A. Sewter, *The Alexiad of Anna Comnena*, London, 1969. Alm. Çev. D. Roderich Reinsch, *Anna Komnene. Alexias*, Köln, 1996. Türkçe Çev. Bilge Umar, *Anna Komnena. Alexiad*, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 1996; Ioannes Kinnamos, *Historia*, Yay. A. Meineke, *Epitome rerum ab Ioanne et Alexio (!) Comnenis gestarum*, CSHB, XXV, Bonn, 1836. İng. Çev. C. M. Brand, *Deeds of John and Manuel Comnenus by John Kinnamos*, New York, 1976. Türkçe Çev. Işın Demirkent, *Ioannes Kinnamos'un Historia'sı (1118-1176)*, TTK Yayınları, Ankara, 2001; Niketas Khoniates, *Historia*, Yay. I. Bekker, *Nicatae Choniatae Historia*, CSHB, XXII, Bonn, 1835. Alm. Çev. F. Grabler, *Die Krone der Komnenen. Die Regierungszeit der Kaiser Joannes und Manuel Komnenos (1118-1180)*, Graz, 1958. Türkçe Çev. F. Işıltan, *Niketas Khoniates. Historia (Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri)*, TTK Yayınları, Ankara, 1995. (Türkçe'ye yalnızca bir cildi tercüme edilmiştir).

kitaplardan aldığı alıntılarla pekiştirmeye çalışır⁹. Mesela Antakya olaylarını anlattığı bölümdeki şu ifadeleri onun bu bakış açısını açık bir şekilde ortaya koyar: “Antakya’da her yerde çatışma başladı, zira düşmanlarımız (yani Türkler) iki taraflı saldırı plânlamıştı. Tanrı ayırım yapmadı ve piyadelerin yanında savaştı, aynı anda şövalyelere de güldü.... Biz savaşı kazanıp, ganimeti ele geçirince ölmüş olan Türklerin kafalarını kesip kampa götürdük ve onları sırtlara geçirdik. Türklerin kendilerine ve müttefiklerine iyi bir ders ve ihtar olsun diye. Bu Tanrı’nın bir emri idi. Çünkü Türkler daha önce Kutsal Meryem’in sancağını ele geçirip yere çakarak bizi küçük düşürmüşlerdi”.

Raimundus Aguilers, Bizans kumandanı Tatikios’tan¹⁰ bahsederken onun İmparator Aleksios’un yerine orduya katıldığını ancak daha sonra kaçarak kendilerine ihanet ettiğini ve bu şekilde kendisine ve adamlarına ebedi bir utanç getirdiğini kaydeder. Antakya’da cereyan eden Kutsal Mızrak hikâyesini¹¹ çok detaylı ve oldukça abartılı olarak verirken, Antakya’nın haçlılarca alınmasını¹²

⁹ Raimundus Aguilers, *a.g.e.*, *RHC. occ.*, III, s. 246. İng. Çev. s. 40. Haçlı tarihçilerinden Fulcherius Carnotensis de buna benzer şu ifadeleri kullanır: “Türkler, silahları birbirine sürttürerek ve naralar atarak, vahşice bir ok yağmurunu üzerimize saldılar.....Rab, zaferi ne asaletin debdebesine ne de parlak silahşörlüğe verir, o ancak temiz kalplilere yardım eder ki bunlar müşkül zamanlarda ilahi güç ile takviye edilirler. Bu sebepten Rab, belki de yalvarışımızdan hoşlanarak bize gücümüzü geri verdi ve git gide Türkleri zayıflattı”; “Türkler, saflarının bütün Frank ordusu tarafından çok şiddetli bir hücumla uğratılarak delindiğini gördüklerinde, adetleri olduğu üzere dağınık şekilde ileri atılmaya ve oklar fırlatmaya başladılar. Fakat üzerlerine ilahi bir korku salındığından hepsi sanki bütün dünya başlarına yıkılıyormuşçasına birdenbire kaçmaya başladılar”. *Bkz.*, Fulcherius Carnotensis, *a.g.e.*, *RHC. occ.*, III, s. 334 vd, 349 vd. İng. Çev. Ryan, *a.g.e.*, XI, 6, XII, 1, XXIII, 2, s. 85-86, 106.

¹⁰ Tatikios hakkında geniş bilgi için *Bkz.*, Demirkent, Tatikios (Türk Asıllı Bir Bizans Kumandanı), *Belleten*, LXVII, Nisan 2003, No: 248’den ayrı basım, Ankara, 2003, s. 93-110.

¹¹ Hz. İsa’nın böğrünü delen Kutsal Mızrak’ın Antakya’daki Aziz Petrus Kilisesi’nde gömüldüğü belirtilir. Adı geçen bu mızrak Kitabı Mukaddes, Yuhanna Bab 19’da, 33 ve 34. mısralarda şu cümlelerle ifade edilir. 33: fakat İsa’ya gelip onun zaten ölmüş olduğunu görünce, bacaklarını kırmadılar; 34: fakat askerlerden biri onun böğrünü mızrakla deldi; hemen kan ve su çıktı. *Bkz.*, *Kitabı Mukaddes*, İstanbul, 1993, Yeni Ahit, s. 116.

Bütün Lâtin kaynakları bu mızrak hikâyesinden bahsetmektedirler. Ancak Raimundus Aguilers bu hadiseyi oldukça uzun ve abartılı olarak vermektedir. Kutsal Mızrak hikâyesi ile ilgili ayrıca *Bkz.*, Steven Runciman, “The Holy Lance Found at Antioch”. *Analecta Bollandiana*, No: 68, 1950, s. 197-209; Demirkent, Haçlı Seferleri, s. 43 vd.

¹² Haçlılar 21 Ekim 1097 tarihinde Antakya’yı kuşattılar ve Firuz isminde bir Ermeni’nin ihaneti ile 3 Haziran 1098’de ele geçirdiler. Haçlıların Antakya’yı ele geçirmesi Türk dünyasını derinden sarstı. Bunun üzerine, Musul valisi Kürboğa’nın başında olduğu, Suriye Selçuklu Devleti Kurucusu Tutuş’un oğlu Dukak, Atabeg Tuğtekin, Hıms hâkimi Cenâhüddeve, Sincar hâkimi Arslantaş ve Süleyman b. Artuk’un da aralarında bulunduğu çok sayıda emîr ve beylerden müteşekkil bir ordu 7 Haziran 1098’de Antakya’ya gelerek şehri kuşattı. Fakat bu kuşatma başarısız oldu ve haçlılar hiç beklemedikleri bir anda sanki mucize gibi 28 Haziran 1098 tarihinde Antakya’yı tamamen ele geçirdiler. Antakya’nın Haçlılar tarafından ele geçirilişi hakkında *Bkz.*, Reinhold Röhrich, *Geschichte des Ersten Kreuzzuges*, Innsbruck, 1901 s. 108 vdd; René Grousset, *Histoire des Croisades et du Royaume Franc de Jerusalem*, 3 c, Paris, 1934-36, C.I, s. 71 vdd; Demirkent, *Haçlı Seferleri*, s. 38 vdd; Abdülkerim Özyayın, “Büyük Selçuklu Emiri Kürboğa”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi. Prof. Dr. Fikret İslitan’a Hattara Sayısı*, İstanbul, 2000, s. 410 vdd; Aynı Yazar, *Sultan Berkyaruk Devri Selçuklu Tarihi (485-498/1092-1104)*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2001, s. 94 vdd.

birçok olayda yaptığı gibi mucizelere bağlar. İtiraf etmek gerekir ki Raimundus Aguilers, Antakya kuşatmasını diğer kaynaklardan farklı olarak anlatan ve bu konu hakkında en geniş bilgiyi veren şahıstır.

Yazar, kont Raymond'un Antakya sonrası faaliyetlerini yine kendisine has üslupla anlatır ve eserini Askalan Savaşı ile sona erdirir.

Raimundus Aguilers, efendisi kont Raymond de St. Gilles'in yanında olmasına, onu övmesine, kahramanlıklarını dile getirmesine rağmen fırsat bulduğunda eleştirmekten de geri kalmaz. Özellikle Raymond'un Bizans yanlısı siyasetini, imparatorun çıkarlarını düşünmesini hiç beğenmez ve anlamak da istemez.

Yazar, eserini muhtemelen daha sonraları yazmış,¹³ ancak bunu yazarken olayların cereyanı esnasında tuttuğu kendi notlarından, tecrübelerinden ve diğer haçlı tarihlerinden yararlanmıştı. Oldukça edebi ve ağır bir üslupla kaleme alınan *Historia Francorum*, Birinci Haçlı Seferi'nin diğer önemli kaynaklarından biri olan müellifi meçhul *Gesta Francorum* ile kimi zaman benzerlikler gösterse de farklı ve orijinal bilgileri içermesinden dolayı önem arz etmektedir. Raimundus Aguilers *Historia Francorum*'da genelde tarih kullanmamış, diğer tarihlerle mukayese edildiğinde olayları anlatırken Antakya'da yaşanan olaylar hariç çok fazla tafsilat da vermemiştir. Bir kilise adamı olduğu için dini konular dışında bilgisi de yoktur¹⁴. Zaten bu bilgisizliği eserinden de anlaşılmaktadır. Çünkü anlatımı içerisinde Haçlı siyaseti ile ilgili herhangi bir fikri bulunmamaktadır. Dini yönü ise eserinde İncil'den aldığı alıntılarla kendini açıkça göstermekte ve herhalde bu şekilde olaylara netlik kazandırma gayreti içinde olduğu izlenimini vermektedir. Döneminin çağdaş Haçlı tarihçileri gibi Raimundus Aguilers'in de haçlıların sayısı hakkında verdiği bilgiler çok fazla doğru olmasa da diğer haçlı tarihçileri tarafından sükut olarak geçilen yerlerde onun kayıtları kullanılmaktadır. Eserde dikkati çeken

¹³ Raimundus Aguilers'in eserine tam olarak ne zaman başladığı belli değildir. Ancak Runciman, sebep göstermeksizin ve hiçbir kaynak vermeden Raimundus'un eserine Antakya kuşatması sırasında başladığını ifade ederek sanıyoruz tahminde bulunmaktadır. *Bkz.*, Steven Runciman, *A History of the Crusades*, 3 c, London 1951-54. Türkçe Çev. Fikret İşıltan, *Haçlı Seferleri Tarihi*, 3 c, 2 bsk, TTK Yayınları, Ankara, 1989, C. I, s. 256.

¹⁴ Raimundus Aguilers hakkında ayrıca *Bkz.*, Claude Cahen, *La Syrie du Nord à L'époque des Croisades et la Principaute Franque d'Antioche*, Paris, 1940, s. 7 vd; H.E. Mayer, *Bibliographie zur Geschichte der Kreuzzüge*, 2. bsk, Hannover, 1965, s. 57, No: 1133; J.H-L.L. Hill, *a.g.e.*, s. 1-14; Runciman, *a.g.e.*, aynı yer; Michael McCormick, "Raymond of Aguilers", *The Oxford Dictionary of Byzantium*, Oxford, 1991, C. III, s. 1775.

önemli bir nokta da yazarın betimleme ve benzetmelerdeki ustalığıdır. Metnin anlaşılmasını kimi yerde oldukça fazla güçleştiren bu durum belki de yazarın ifade etmek istediğini edebi bir hava içerisinde verme gayreti olabilir. *Historia Francorum* Raymond de St.Gilles dönemi için birinci elden kaynak olması, diğer kaynak bilgilerini kimi zaman teyit etmesi ve yukarıda da belirttiğimiz gibi başka kaynaklarda olmayan bilgileri ihtiva etmesi açısından değerli bir kaynaktır. Bu eser kendisinden sonra gelen Willermus gibi haçlı tarihçileri tarafından da kullanılmıştır¹⁵.

¹⁵ Raimundus Aguilers'in eserini bilhassa kullanan haçlı tarihçisi Willermus Tyrensis'tir. Willermus, 1170-1184 yılları arasında kaleme aldığı eseri *Historia Rerum in Partibus Transmarinis Gestarum* (RHC. occ., 1, s. 1 vdd. Alm. Çev. E.R. Kausler, *Geschichte der Kreuzzüge und Königreichs Jerusalem, aus dem Lateinischen des Erzbischofs Wilhelm von Tyrus*, Stuttgart, 1844. İng. Çev. E.A. Babcock ve A.C. Krey, *A History of Deeds Done Beyond the Sea. By William Archbishop of Tyre*, 2 c, New York, 1943)'da Raimundus Aguilers'in eserinden faydalanmakta kimi yerde ise neredeyse aynen tekrar etmektedir.

ABSTRACT

AN EYEWITNESS OF THE FIRST CRUSADE:
RAIMUNDUS AGUILERS

Raimundus Aguilers is one of the most celebrated armchair historians of the First Crusade. He was a chaplain of Count Raymond St. Gilles of Toulouse and he accompanied the Count on the Crusade. His chronicle as known Historia Francorum qui Ceperunt Iherusalem.

In his chronicle Raimundus Aguilers refers to himself as a canon of Le Puy and his history as a book written for the information of the Bishop of Viviers. He also relates that the work was undertaken to allay criticism of the Crusade as well as to show the glory of God.

His work shows that he compiled his history by using his own notes, personal experiences and other available histories. Willermus Tyrensis and other historians used his work.

Key Words: *Toulouse, First Crusade, Raimundus Aguilers, Historia Francorum qui Ceperunt Iherusalem, Le Puy.*